

په افغانستان کې د محلي بنوونځيو د تعليمي پایلو او ټولنيزو اغېزو شننه (ALSE)

پروفیسور دانا بردي (نیویارک پوهنتون)، جوئل میدیلټون (برکلي پوهنتون) او سائرس سامي (نیویارک پوهنتون)

تحقیقاتي لنډيز #۴: د سيني ویشني په اساس د محلي زده کړو سرچينو لومړيتوب ټاکل

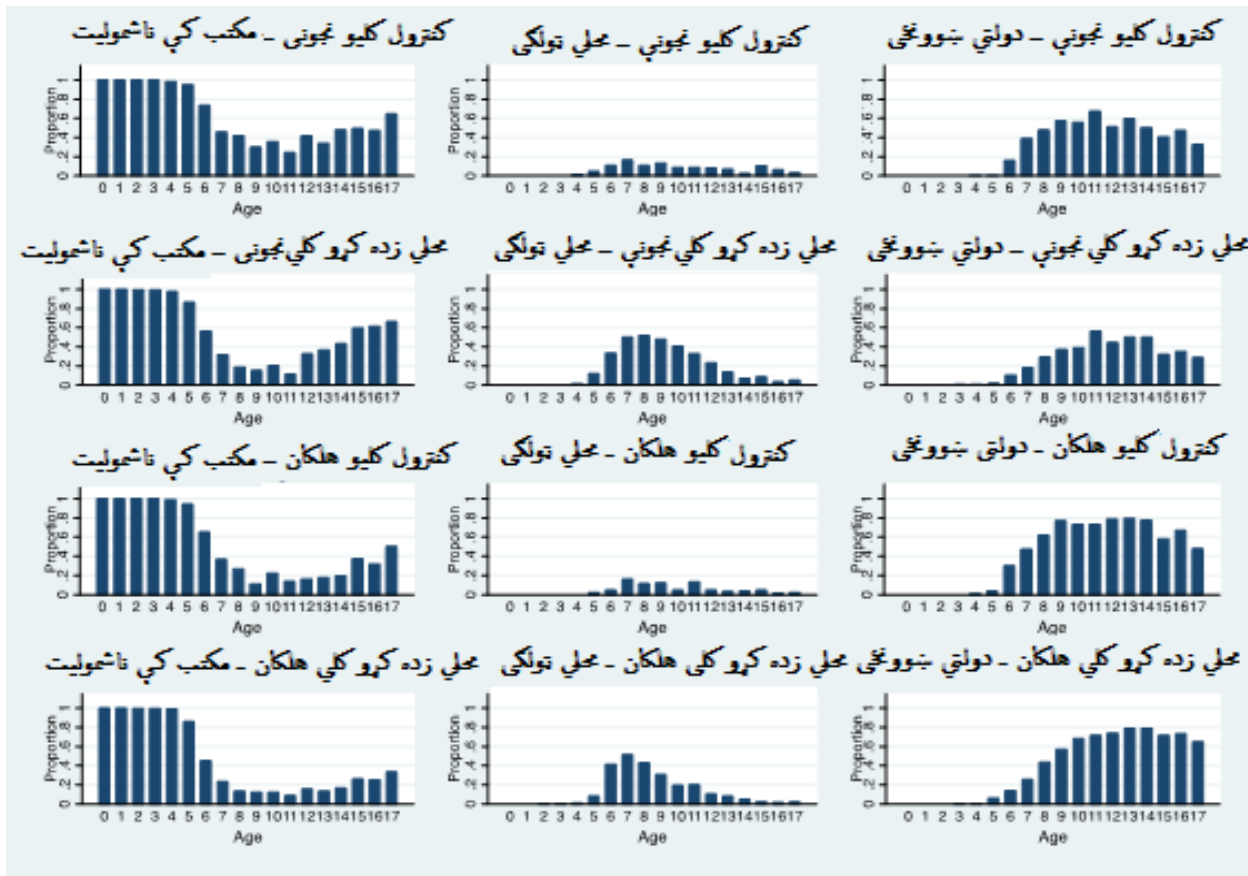
تحقیقاتي لنډيز •• لومړی کال •• څلورمه کبه •• دسمبر ۲۰۱۶

مخینه

نه دی، خو په کلیو کې د محلي زده کړو د موجود رول او استعمال په اړه پوهاوی ممکن په انتخاب کې مرسته وکړي.

که دې باریکو ته پام وشي، زیاتي پوښتنې پنځوي. لومړی، د سن په اساس، په څومره تعداد نوي واجدالشرایط ماشومان موجود دي چې د زده کوونکو نوی پړاو پیل کړي؟ دویم، ایا د محلي زده کړو د لومړني پړاو ټول فارغین به دولتي بنوونځيو ته ولاړ شي؟ او وروستی د جنسیتي مساوات په اړه، دا چې ایا نجونې او هلکان د عمر په ډېرېدو د حاضرې متفاوت چلند ښيي؟ په دې تحقیقاتي لنډيز کې، د محلي زده کړو پراختیايي پروگرام (CBEEP) تر پوښنې لاندې سیمو کې چې د ALSE محققین یې مطالعه کوي، د عمر په اساس په محلي زده کړو کې د نجونو او هلکانو شمولیت تر شننې لاندې نیسو. د عمر او جنسیت په توپیر دا «دکټې اخیستنې مالومات» مالومات راسره مرسته کوي چې تشخیص کړو دمکړی پروگرام په څه ډول عملاً پر مخ ځي. نتیجتاً به راته اسانه شي چې پوی شو د محلي زده کړو پروگرام تمديد به زیات کتور وي که د همدې پروگرام له سره بیاځلي پیل.

د محلي زده کړو ټولګي، د نورو پروګرامونو په څېر، د سرچینو له کمښت سره مخ دي. ځکه نو مسئولینو ته ښايي چې د پروګرام پر څښو برخو پانګونې ته د نورو په پرتله لومړیتوب ورکړي. د محلي زده کړو په تړاو د محدودو سرچینو په نظر کې نیولو سره، د پلي کوونکو ادارو تر منځ په دې اړه تود بحث موجود دی چې څنګه به وروسته له دې چې د زده کوونکو لومړی پړاو نصاب تکمیل کړي، محلي زده کړې به په ښه ډول دوام وکړای شي او پایښت به ومومي. له یوې خوا، د محلي زده کړو ټولګي ممکن وغزول شي او موجود زده کوونکي همداسې زده کړو ته دوام ورکړي او نور لوړ موضوعات ولولي. بل پلو، موجود محلي صنفونه ممکن کم عمره ماشومان د نوي زده کوونکو په توګه له سره بیا جذب کړي او موجود نصاب له سره پلي شي. د محلي زده کړو د تداوم او له سره پیل تر منځ د یوه ټاکنه د مثبتوب او منفي توب زیاتي باریکې لري چې د ټولو په پام کې نیول شوني کار

تحليل

درېم، دا گرافونه ښيي چې هم د هلکانو او هم نجونو لپاره، د محلي زده کړو ټولګي ښايي د دروازه يي زده کړو په ډول وکارول شي، داسې چې ماشومان به لومړی محلي ټولګيو کې شاملېږي، او بيا - وروسته له فراغت - به دولتي رسمي ښوونځيو ته ځي. د CBEEP په کليو کې، 9 کلنۍ عمر ته څېرمه د ماشومانو د شموليت تناسب په محلي زده کړو کې ټيټېږي او ورسره جوخت دا تناسب په دولتي ښوونځيو کې د شموليت لپاره لوړېږي.

څلورم، دويم او درېم رديف له پرتلې څخه وښو چې 7.6 عمر کې په ورته تناسب هلکان او نجونې په محلي ټولګيو کې شامل دي. خو، 8 کلنۍ ته څېرمه عمر څخه شروع، هلکان د نجونو په پرتله په زياتېدونکې کچه دولتي ښوونځيو ته شاملېږي خو نجونې بيا په پرتله توګه په زياته کچه په محلي ټولګيو کې شاملېږي. دا ښايي يو ځلې بيا پر دې تاکيد وکړي چې محلي زده کړې لوړو ټولګيو ته تداوم پيدا کړي خو نجونې د عمر په زياتېدا بيا هم زده کړو ته لاسرسی ولري.

تحقیقاتي پوښتنې او پایلې يې

دا موندنې نورې تحقیقاتي پوښتنې رامنځته کوي.

1. د محلي زده کړو او رسمي دولتي ښوونځيو تر منځ پر اړيکه لا نورو مالوماتو ته اړتيا ده. مثلن، ايا وروسته له دې چې محلي ټولګي تاسيس شول، 11.6 کالو ماشومان له دولتي ښوونځيو څخه محليو ته تېدل شول؛ که په محلي ټولګيو کې يواځې هغوئ شامل شول چې په دولتي مکتبو کې نه وو شامل. په دې اړه مالومات چې ايا ماشومانو خپل اصلي مسير چې دوى پيل کړی و، ترې اوښتي که نه؛ به مرسته وکړي چې څه ډول د سرچينو لومړيتوب وټاکل شي؛ د څومره وخت لپاره بايد محلي ټولګي د هر پړاو شاگردانو لپاره دوام پيدا کړي.
2. گرافونه ښيي چې ماشومان د شموليت عمر ته په رسېدا په موجودو ټولګيو کې داخلېږي، خو مور به دې لا هم نه پوهېږو چې دوى څه ډول تنظيم کېږي. ايا د محلي زده کړو ښوونکي متفاوت مواد دوى ته تدریسوي؟ که دوى مخکښي او نوي زده کوونکو ته په متفاوت ډول ورته مواد تدریسوي؟
3. نسبتاً کم خو مهمه برخه پنځه کلن ماشومان هم په محلي ټولګيو کې د ډيټا د ټولولو پر وخت شامل وو. دا د ماشومتوب په لومړنيو وختونو کې زده کړو ته د تقاضا څرګندوي کوي. تحقیقات ښيي چې هر کال چې ماشوم وختي درس پيل کړی وي، هغومره يې تعلیمي پایلې ښې وي. په افغانستان کې د ماشومانو ته د دغو اغېزو د رسولو لپاره محلي زده کړې ښايي يوه اغېزناکه لاره وي.

د ALSE په راتلونکې کچه کې

په راتلونکې کچه کې به دا وڅېړو چې په هغه کليو کې چې د CBEEP پروګرام عملي شوی و، څنګه ټولني د تعليم موجوديت حمايه کړی او دا چې د محلي زده کړو د مودلونو د پايښت په اړه يې پایلې څه وې. زموږ تحليل به د هغو مرکو په اساس وي چې په 2016 کې د پوهنې ریاستونو له کارمندانو، د پوهنې امریتونو له کارمندانو او د CBEEP پلي کوونکو ادارو، پاملرنې او CRS له کارمندانو، سره ترسره شوې.

پر لومړي مخ گرافونه په 2015 کې د CBEEP سيمو (د باميان، دايکندي، غور، هرات، کاپيسا او پروان 184 کلي) کې د مکتبو په بېلابېلو نوعيتونو (دولتي ښوونځي، محلي ښوونځي، يا هم د ښوونځيو نه شتون) کې د هر عمر ماشومانو د حاضرۍ تناسب وړاندې کوي. ډيټا جنسيت او دې ته په پام چې د اطلاعات ټولونې پر وخت ماشومانو د CBEEP خدماتو ته لاسرسی درلود که نه، بېله شوې ده. لومړيا رديف د هغو کليو د نجونو په اړه دی چې په 2015 کې پکې محلي زده کړې نه وې، خو د 2016 په پيل کې پکې محلي زده کړو ته لاسرسی پيدا شو (کنترول کلي)، او دويم رديف د هغو کليو د نجونو په اړه دی چې په 2014 کې پکې محلي زده کړو ته لاسرسی موجود شوی و (درملنې کلي). درېم او څلورم رديف، په ترتيب سره د کنترول او درملنې کليو د هلکانو په اړه دي. په هر رديف کې، د يو ټاکلي عمر ماشومانو لپاره، د بار (bar) مجموعه 100٪ کېږي. مثلاً په وروستي رديف کې (د درملنې کليو هلکان)، وښو چې شاوخوا 25 سلنه اوه کلن هلکان هېڅ مکتب ته نه ځي، شاوخوا 50 سلنه محلي زده کړو ته ځي، او شاوخوا 25 سلنه دولتي ښوونځيو ته ځي. متوجه کېږو چې په کنترول کليو کې هم د حاضرۍ يا شموليت درجه صفر نه ده، دا د دې ښکارندويي کوي چې په کنترول کليو کې به ممکن د نورو ادارو له خوا جوړ شويو محلي ښوونځيو ته ځي او يا دا چې دوى به د CBEEP تر پوښتن لاندې کليو ته ځي او هلته به په محلي ښوونځيو کې شامل وي. مور به دا په راتلونکيو تحليلونو کې وسپړو.

گرافونه يو شمېر تمايلات څرګندوي. لومړی دا چې په 12 کلنۍ کې مکتب ته د ناشاملو نجونو شمېر زياتېږي او پورته ځي. دا هم په کنترول او درملنې کليو کې څرګند دی. په همدې تړاو، په مقدماتي پړاو کې د مکتبو حاضرۍ کې جنسيتي توپير په نسبي ډول په همدې عمر کې زيات دی. نژدې 80٪ 12 کلن هلکان په کنترول کليو کې مکتبو ته ځي، خو همدا سلنه پنځوس سلنې ته د 12 کلنو نجونو لپاره ښکته کېږي. مور وښو چې که محلي ټولګي موجود وي، تر 12 کالو پورته نجونې په نسبتاً لوی تناسب زده کړو ته دوام ورکوي، خو په محلي زده کړو کې د شموليت کچه هم له دې ځايه په کېدو ده، ممکن لامل يې دا وي چې محلي زده کړې تر دې د کم عمره ماشومانو لپاره دي. دا جنسيتي توپيرونه ښايي د محلي زده کړو د تداوم او په چوکاټ کې يې لوړو ټولګيو ته د موجودو زده کوونکو پر تک تاکيد وکړي خو په دې وسيله په تعليم کې جنسيتي واټن په اړه کار وشي.

دويم، دغه ډيټا يو مهمه پوښتنه ځوابوي او هغه دا چې محلي زده کړو کې څه ډول ماشومان وروسته له دې چې د واجدالشرایط عمر ته رسېږي، جذبېږي. مور مخکې دقيق نه پوهېدو چې ايا کورنيو تر هغې انتظار کاوه چې نوی محلي ټولګی په کلي کې پيل او ماشومان پکې داخل کړي که دوى په موجود محلي ټولګي کې يې وروسته له دې چې د شموليت عمر ته رسېدل، داخلول. محلي ټولګي د دې ډيټا تر ټولولو دوه کاله مخکې پيل شوي وو. که والدينو د نوي محلي ټولګي د پيلېدا په انتظار وای، بايد تر اته کلونو لاندې ماشومان په ټولګيو کې نه وای شامل. دا چې شپږ او اووه کلن او حتا ځينې وخت پنځه کلن ماشومان د محلي ټولګيو په دويم کال کې شامل دي، دا د دې څرګندوي کوي چې يو شمېر نوي ماشومان هم چې د شموليت عمر ته رسېدلي، په موجودو ټولګيو کې جذب شوي دي.